

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput I. a Leo Papa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

TITULUS XXXIII.

De Privilegiis, & excessibus privilegiatorum.

CAPUT I.

Leo Papa.

ILLUD sanè, quod ad sacerdotalem pertinet dignitatem, inter omnia volumus Canonum statuta servari: ut non in quibuslibet locis, neque quibuslibet castellis, & ubi antè non fuerunt, Episcopi consecrentur: cum ubi minores sunt plebes, minoresque Conventus, Presbyterorum cura sufficiat: Episcopalia autem gubernacula non nisi majoribus populis, & frequentioribus civitatibus oporteat præsidere; nè si, quod Sanctorum Patrum divinitus inspirata decreta veterant, viculis, & possessionibus, vel obscuris, & solitariis municipiis tribuatur sacerdotale fastigium & honor, cui debent excellentiora committi, ipse sui numerositate vilescat. Quod nunc in sua Diocesi Restitutus Episcopus factum esse causatus est, & rationabiliter postulavit, ut si Episcopi eorum locorum, in quibus non debuerant ordinari, humanà conditione decesserint, loca ipsa ad jus Antistitis redigantur, cujus fuerant antè priora: quia inutile est, ut sacerdotalis dignitas inconsideratà ordinantis facilitate superflua multiplicatione minuatur.

NOTÆ.

1. a [EO.] Ita legitur in prima collectione, sub hoc titul. cap. 1. & textus hic citatur ex ipso Leone à Burchardo lib. 1. decreti, cap. 32. Carnoteali, p. 3. Decreti, cap. 143. Gratiano in cap. illud, 80. dist. & reperitur inter opera ipsius Sancti Doctoris epist. 87. ad Episcopos African. per Mauritaniam Cesarensem constitutos, cap. 2. ex qua textum hunc transcribo. De ipso sancto Pontifice nonnulla adduxi in cap. 3. de majorit. & obed. nescio tamen, quare Compilatores præsentem textum sub titulo de privilegiis, aut excessibus privilegiatorum nec verbum reperiantur.

tores, qui circumveant, constat. Et in cap. non debere, 80. dist. Carthag. 2. can. 5. Ut Dioceses, qua Episcopi nunquam habuerint, non habeant, nisi accedente tempore, crescente fide, multiplicatus Dei populus desideraverit proprium habere Rectorem. Carthag. 1. can. 42. Tolet. 12. can. 4. Ut in locum villula supra dicta. Agnis deinceps Sedes Episcopalis non maneat, nec Episcopus illic ultra consitruatur. Gregorius Magnus ad August. Anglorum Episcopum, ibi: Menor quod in sacris Canonibus præcipitur, ut minimò in villulis, vel modicis Civitatibus ordinentur Episcopi. Innocent. III. lib. 14. regestr. 149. Illustrant ultra congestos à Barboza in præsentis, Hallierius de Episcoporum necessitate lib. 2. epist. 3. Balsamon in dict. can. 6. Concil. Sardinie. Lemaitre lib. 2. de jur. Episc. cap. 12. & de Episcoporum institutione, Solorzanus lib. 4. polit. cap. 5. & tom. 2. lib. 3. cap. 5. Jul. Laur. variar. lucubr. tit. 4. de elect. cap. 1. Petrus Gregor. de benef. c. 14. Idem Petrus Gregor. lib. 1. de republ. c. 1. Rodericus Caro in antiquit. Hispal. cap. 13. Bosquetus in notis ad Innoc. III. lib. 1. epist. 5. Claudius Espenetus in epist. 1. ad Turum, cap. 1. digress. 1. Turrianus pro Canonibus Apostolorum lib. 2. cap. 16. & lib. 3. cap. 8. Cellotius lib. 4. de hierarch. cap. 12. §. final. Fances de Eccles. Cathedr. cap. 4. per tot. Dartis ad dist. 101. Isidorus Molcon. de Majest. Eccles. 1. p. cap. 15. Desiderius Herald. de auctorit. rei judic. lib. 2. cap. 15. Hallierus in vindictis Sorbon. lib. 2. cap. 2. fol. 227. Christ. Lupus in can. 6. Concilii Sardinie.

COMMENTARIUM.

2. EX præsentem textu sequens communiter deducitur assertio: Cathedra Episcopalis non in vicis, aut pagis, sed in Civitatibus, & majoribus populis poni debet. Probant eam textus in cap. Episcopi, & per totam 80. dist. cap. andrimum 3. qu. 2. cap. in illis, 90. dist. c. Felix 16. q. 1. D. Clemens epist. 1. ibi: Hoc tamen proviso, ne in villis, castellis, modicisve civitatibus instituerentur, ne nomen eorum vile fieret. Synodus Sardicenf. can. 6. Licentia verò danda non est ordinandi Episcopum, aut in vico aliquo, aut in modica aliqua civitate, cui sufficiat unus Presbyter, quia non est necesse Episcopum fieri ne vilescat nomen, & Episcopi auctoritas. Et epist. 3. Concil. Francofordense can. 22. Quod non oporteat in villis, nec in vicis Episcopos ordinari. D. Gregorius Nazianzen. orat. 20. in laudem D. Basil. Synodus Laodic. can. 57. Quod non oportet in villis, vicis, aut agris Episcopos ordinari, sed visita-

Sed in præsentem assertionem pro dubitandi ratione ita insurgo. Ad commodiorem populorum instructionem, & disciplinam longè congruentius est, ut cuilibet Ecclesie etiam in vico, aut

Traditur ratio dubiam aut

aut pago constructæ Episcopus præficiatur; cum ita melius, ac facilius fideles instrui. ac mylteris fidei imbui possint: & ita quamlibet Ecclesiam suo pastori adherere debere docuit D. Cyprianus *epist. 69. ibi: Sacerdoti plebs adunata, & patri suo grex adherens.* Quam Episcoporum necessitatem, & utilitatem agnoscentes veteres Ecclesiarum Patres, etiam in pagis, & oppidulis Episcopos constituiebant, ut refert Sozomenus *lib. 7. cap. 9. ibi: Per Scythiam cum civitates sint multe, unum dumtaxat hæc omnes Episcopum habent: apud alias vero nationes reperies contrarium, ubi & in pagis Episcopi ordinantur, sicut apud Arabes, & Cyprios ego comperi, & apud Novatianos, ac Montanistas eos, qui dogunt in Phrygia.* Quare Sinesius *epist. 67.* meminit Episcoporum creatorem in vicis Pallerbisæ, & Hydræ: & ait se ad eos accessisse, ut persuaderet quatenus de eligendo Episcopo deliberarent. Et *epist. 76.* scribit Olviastis vicis cuiusdam in colis Episcopi creatione opus fuisse. Innumera etiam exempla prostant Episcoporum in vicis ordinatorum: Sabinensis, & Portuensis Episcopi prope Romam, unam, aut alteram domum sui Episcopatus habent; idque facilius patebit percurrenti Conciliorum subscriptiones. In Concilio Arelatensi 1. subscribit Gregorius Episcopus de loco, qui est in portu Romæ: locum verò istum sine nomine fuisse civitatem nobilem nemo cogitavit: ergo quia in pagis, & oppidulis licet Cathedras Episcopales erigere. Augetur hæc dubitandi ratio ex eo, nam non solum in vicis, & pagis, verum & absque ullis locis consecrari Episcopos legimus, de quibus in Concilio Vernenli *can. 13.* cavetur. De Episcopis vagantibus, qui parochias non habent, nec scimus de ordinatione eorum qualis fuit, placuit iuxta instituta sanctorum Patrum, ut in alterius parochia ministrare, nec ullam administrationem facere debeant sine Episcopi (cujus est parochia) iussione. Idem habetur in Concilio Carthagi. 2. *can. 2.* Carthagi. 3. *can. 20.* Quare in Concilio Matifcon. 2. subscripserunt Episcopi sedes non habentes; & hos Episcopos Scotos appellant Patres Concilii Cabilon. 2. *can. 43.* cujus nomenclaturæ rationem illustrat Ciron. *lib. 1. obs. cap. 13.* quare in canone 6. Concilii Valent. Hisp. cavetur, ne quisquam ordinetur Episcopus, qui prius se localem futurum fore non promittat.

Quæ dubitandi ratione non obstante vera est præiens assertio, pro cujus expositione sciendum est, ex dispositione Anaclerti cautum fuisse, ut in locis, ubi apud Gentiles erant Primates Flaminum, Patriar hæc constituerentur; ubi Archiflaminæ erant, Archiepiscopi ordinarerentur, *cap. 1. 99. dist. cap. in illis 2. 80. dist.* & ita iuxta civilem, & politicam gubernationem Metropoles, & diocæses erigebantur: quod & cautum fuit in Concilio Chalcedon. *can. 17.* ibi: *Ut si civitas aliqua à Principe innovata fuerit, civiles, & publicas formas ecclesiasticarum quoque parochiarum ordo consequatur.* Synodus 6. Trul. *can. 38.* latè probat Frances de Ecclesiæ Cathedral. *cap. 1.* immò & Apostolos ipsos orbem ecclesiasticum in provincias distribuissè ad exemplum dispositionis civilis, quæ per illas tempestates vigeabat in imperio, doctè probat P. Marcha *lib. 6. concord. cap. 1.* Non tamen adeo rigida fuit hæc disciplina Ecclesiæ, ut nunquam in minoribus pagis Episcopi ponerentur. Plerumque enim legem hæc infregit privata regionum, ac provinciarum

D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. V.

consuetudo; nam cum ampliores erant Episcopatus, quàm ut eis Episcopi unius in ampla civitate degentis cura sufficere posset, nullam urbium dignitatis habeant rationem, satius putantes in oppidis, ac vicis Episcopum constitui, quàm Episcopali sollicitudine destitui. Nec non auctoritas Principum sæcularium plurimum in hoc prævaluit. Sic Phædimus Amasæ Metropolitanus, Neocæsareæ urbi, in qua decem & septem fidelium, non amplior, erat numerus, Gregorium Thaumaturgum primarium constituit Episcopum, auctore Gregorio Nysseno in *vita Thaumaturgi.* Similiter divisâ in duas provincias Capadociâ Valentis imperio, Basil. Cæsarensis Metropolitanus, ut quodam modo damnum faceret. Salsimorum Ecclesiam erexit in Cathedralam, & Gregorium Nazianzenum in ea Episcopum ordinavit, ut testatur ipse Nazianz. *orat. 20.* & refert Gregorius presbyter in *ejus vita.* Qualis autem esset Salsimorum locus, Gregorius ipse describit carmine de vita sua:

*In regia medio via est vicus situs
Qui scindit in tres vias, lymphis carens.*

Quamplurimos quoque in Africa, & in Ponticis regionibus Episcopos exiguorum oppidorum constitutos olim fuisse antiqua monumenta produnt: & certè Joannes XXI. in extravaganti *Salvator,* extravaganti *Nuper. de præbendis & dignit.* ob amplitudinem Tolosani Episcopatus alias Episcopales sedes crexit in villis Laberens, sancti Pauli, aliisque exiguis oppidis, ut referentes ipsorum Episcopatum historiam tradunt Fratres Sarmath. *tom. 2. & 3. Gal. Christ.* Etiam Principes sæculares sæpius in vicis, & oppidis Episcopos constitui curarunt. Undè cum Stephanus olim Emeritensis Episcopus iussu Ubambæ Regis Gothorum motus in suburbio Toletano in Ecclesia Prætorienli Episcopum præter morem & consuetudinem Ecclesiæ instituisset, pœnitentiâ ductus Patres Concilii Tolet. 12. cum lachrymis adortus est, veniamque labefactæ disciplinæ precatus: quod factum Patres improbarunt, ac submovendos censuerunt Episcopos non modò ab eo suburbio, verum ab aliis quoque obscuris, ac ignobilibus locis, in quibus per voluntatem Ubambæ Regis fuerant instituti. Et ita Patres sanxerunt. *Et idè, quia indiscretò, & facillimo assensu in iussu Ubambæ Principis iussibus parens novam, & injustam illic Pontificalem Sedis prælectionem induxerit, ubi canonica institutio id fieri omni ratione refellit; prædictus idem vir prostratus humo, medicamine nostri præcepti, & sibi dari veniam petiit, & quid potissimum oporteret fieri de persona ejus, qui illis ordinatus fuerat, nostri oris sententiâ decernendum poposcit.* Et quibusdam verbis interjectis, quibus proferuntur in medium veterum Patrum, ac Conciliorum sententiæ de majestate & nobilitate Sedis Episcopalis, tandem Patres ita concludunt: *Ut in locum villule supradictæ Aquis deinceps Sedis Episcopalis non maneat, nec Episcopus illic ultra constituendus existat.* Hic tamen Cuniuldas, qui contra majorum decreta illic videtur institutus fuisse Episcopus, nullis canonum erit ad condemnationem sui sententiæ ulciscendus: quia non ambitione, sed Principis impulsione illic constitutus ordinatus; & idè illi hoc remediū humanitatis concedimus, ut in Sede alia decedenti cuiuslibet Episcopi transfudatur, & prædictus locus sub monastica deinceps institutione mansurus, non Episcopali ultra

privilegio fretus; sed sub Abbatis regimine, sicut hucusque fuit, omni modis omnibus mancipandus. Similiter cum in Castro Dunensi, qui vicus est in Diocesi Carnotina, Aegidius Episcopus Rhenensis ordinaret Episcopum Promotum, conqueustus fuit in Concilio Parisiensi 4. Pappolus Episcopus Carnotensis; & Patres ita decreverunt: Dominus Pappolus Episcopus mediocritati nostre detulit in querelam, in Castro Dunensi, parocchia denique Carnotina, quod castrum nec ad territorium civitatis vestre, nec ad vestram provinciam manifestum est pertinere, à vobis contra omnem rationem, & contra canonicam disciplinam Episcopum consecratum. Et licet secundum priscam beatissimorum Patrum decreta potius huiusmodi excessus in vestra injuria acerbius coerceri; sed nos charitatis jura servantes, beatitudini vestre indicamus, ut presbyterum ipsum nomine Promotum, qui omnia severitate canonicam à vobis dicitur tam temere consecratum, ut iusto debeat de gradus ipsius dignitate deponi, sicut canonum constituta sanxerunt, ad vos evocetis, vel vobiscum retineatis, ut injuriam nec Ecclesia, nec sacerdoti suo ulterius debeat irrogare. Refert P. Marcha part. 1. concord. lib. 2. cap. 9. qui lib. 4. cap. 13. probat novam creationem Episcopatus fieri posse à Pontifice ex consensu Principis secularis; & plura de erectione Ecclesie in Cathedrali, aut Metropolim tradunt Dart. ad dist. ult. Solorzanus tom. 2. de jure ind. lib. 3. cap. 4. num. 1.

5. **Traditio decidendi.** Ratio autem cur tot sacris canonibus cautum sit, ne in vicis, & pagis Episcopi constituantur, assignatur à B. Leone in præsentibus, ne videlicet vilescat Episcopalis dignitas propter locorum ignobilitatem, & ut loci maiestate informati docerentur homines, de Episcoporum gradu, ac infulis magnifice semper cogitare. Accedit, nam in civitatibus frequenter plures sunt presbyteri, qui ut Consilarii adesse possint Episcopo in negotiis arduis. Item propter celebritatem urbis facile adiri posset Episcopus, ut sit cut ad celebriorem urbem omnes vicos, villulas, oppida iudiciorum, mercaturæ, & aliorum negotiorum causâ convenire oportet; ita & religionis gratiâ commodè concurrerent. Accedit, nam nemo lucernam ponit sub modio, sed super candelabrum: ideo dignitatem ecclesiasticarum culmen, lucem humani generis, faciem religionis, ac pietatis oportuit loco nobili, excelso, & illustri consistere: unde ne assiduitate, si passim constituerentur Episcopi, eorum dignitas vilesceret, quæ in summa veneratione apud fideles debet esse; ideo in præsentibus, & tot canonibus statuitur, ne in vicis, & pagis, sed in civitatibus, & locis populosis Episcopi ordinentur.

6. **Dissolvitur dubitandi ratio.** Nec obstat dubitandi ratio supra expensa ex epistola 69. D. Cypriani, cuius auctoritate motus Doctor Kelsonius extimavit, dari non posse Ecclesiam particularem sine Episcopo: quem doctè refellit Nicolaus Smithus in discussione aliquarum assertionum ipsius Doctoris. Nec illi favet D. Cyprianus, qui responderi potest, D. Cyprianum non definire plebem adunatam esse Ecclesiam, & gregem adherentem particulari sacerdoti, ac Pastori; sed indefinitè sacerdoti, & Pastori: quod tam diu in nos quadrabit, quam diu Episcopum, & Pastorem nostrum agnovimus Romanum Pontificem. Quid quod S. Cyprianus loquatur de ordinariis Pastoribus

potestatem habentibus in loca, & personas, catholicos, & hæreticos permanentes, & non solum ad beneplacitum? unde conficitur, eius definitionem non comperere delegato, sed adhuc necessarium nobis erit immediatum, & ordinarium nostrum Pastorem retinere Summum Pontificem. Cæterum ut quæ Cypriani verbis subfist sententia, aperiatur, prænotandum est, dictam epistolam scriptam fuisse ad quemdam Florinum, sive Florentium, cognomeno Pupianum, qui ut advertit Pamel. in suis ad illam epistolam annotationibus, hæreticus erat à secta Novati, & pernicautam, credulamque nimis temeritatem, confictis adversus B. Cyprianum criminibus, fidem commodaverat, ob quæ merito deferendum à grege suo sanctum, perinde ac si verus eorum non fuisset Episcopus, autumabat. Contra hanc fallam & seditiosam calumniam probat, non ille quidem Ecclesiam Episcopo destitutam non esse particularem Ecclesiam, sed Ecclesiam, cui verus, & legitimus præsit Episcopus; dividendam se tamen, & per schisma ab illo decedentem, reverà Ecclesiam omnino non esse, sed schismaticam congregationem. Quod hoc ita se habeat, ipsa Cypriani verba augmento sunt; cum enim ex sacra pagina, Ioannis cap. 6. citasset: Nos credimus, & cognovimus, quia tu es filius Dei vivi; ad it: Loquitur illic Petrus, super quem aedificata fuit Ecclesia, Ecclesia nomine docens, & ostendens, quia etsi contumax, ac superba obedire nolentium multitudine discendat, Ecclesia tamen à Christo non recedit, & illi sunt Ecclesia, & plebs tanquam sacerdoti adunata, & Pastori suo grex adhaerens. Unde scire debet Episcopum in Ecclesia esse, & Ecclesiam in Episcopo; & si quis cum Episcopo non sit, in Ecclesia non esse: & frustra sibi blandiri eos, qui pacem cum sacerdotibus Dei non habentes obrepunt, & lateenter apud quosdam communicare se credunt, quando Ecclesia, quæ Catholica una est, scissa non sit, nec divisa, sed sit utique connexa, & coherentium sibi invicem sacerdotum glutine copulata. Manet ergo D. Cyprianum non asserere, dari non posse Ecclesiam particularem absque Episcopo, & per consequens in vicis, & minoribus civitatibus eos non esse necessarios, nec constitui debere. Nec obstat augmentum ipsius difficultatis, quia verum est, olim ex causis supra relatis nunquam Episcopos constitutos fuisse in locis, & pagis minus populosis: quod postea variis canonibus prohibitum fuit, ut probatum manet.

Sed supra traditis obstat textus in canone 10. Concilii Antioch. in illis verbis: Qui in vicis, vel possessionibus Chorepiscopi nominantur, quamvis manus impositionem Episcoporum perceperint, & ut Episcopi sint consecrati, tamen sanctæ Synodo placuit, ut modum proprium recognoscant, ut gubernent subiectas sibi Ecclesias, earumque moderamine, curaque contenti sint. Ordinent etiam lectores, & subdiaconos, atque exorcistas, quibus promotiones istæ sufficiant. Ex quibus verbis deducitur, in vicis, & pagis Episcopos constitui posse. Ergo non rectè in præsentibus asseritur, tantum in civitatibus, & maioribus populis Episcopos ordinari debere. Pro cuius canonis expositione examinandum venit, utrum Chorepiscopi, qui olim in vicis, & pagis consecrabantur, quorum quæ mentio fit in Concil. Nicano, can. 4. Neocæsar. can. 13. Ancyr. cap. 11. Rhegensi can. 3. Hispanensi 2. c. 7. Metensi sub Stephano VI. can. 5. Meldensi can. 4. Parisiensi can. 27.

cap. 1. dist. 68. cap. 1. dist. 69. essent veri Episcopi, an verò tantum presbyteri. Et eos verò Episcopos fuisse, probatur primò ex dicto canone 10. Concilii Antioch. & ex Concilio Ancyran. celebrato anno 314. can. 12. Meldensi can. 44. ubi illis permittitur ordinare lectores, & subdiaconos, cum hoc proprium sit Episcoporum, ut probavi in cap. 3. de comparibus ordin. & ex canone 2. Concilii Barchinon. 2. sub Recharedo : Felice IV. relato in cap. tabernaculum 2. cap. sicut 11. de consecr. dist. 1. ubi etiam refertur, licuisse Chorepiscopis Ecclesias consecrare; quod munus proprium est Episcoporum, cap. aquam, ubi probavi de consecr. Eccles. Deinde idem suadet ex dicto Concilio Antiocheno can. 8. ubi cavetur, ne presbyteri, qui sunt in agris, litteras canonicas dare possint, Chorepiscopi verò irreprehensibiles illas dare valeant. Ex quibus deducitur, discrimen versari inter presbyteros, & Chorepiscopos, quod nullum aliud esse potest, nisi quod Chorepiscopi essent veri Episcopi; unde Episcopi villani appellantur lib. 1. capitul. cap. 9. & lib. 5. cap. 168. & sequenti. Facit tandem pro hac sententia Nicolaus I. in quadam epistola ad Rodolphum Archiepiscopum Bituric. relatus ab Hincemaro Rhemeni ad calcem suorum opuscul. pag. 716. ubi cap. 1. Pontifex ita scribit: Chorepiscopis asservis multas esse in regionibus vestris ordinationes Presbyterorum, & Diaconorum effectas, quos quidam Episcoporum deponunt, quidam verò denovo consecrant. Nos vero dicimus, nec innocentes oportere percelli, nec illas debere fieri reordinationes reiterationis consecrationis. Ergo Chorepiscopi, ut veri Episcopi ordinis conferre valeant.

Contrarium verò, immò Chorepiscopos presbyteros honorabiliores, & primi gradus fuisse, non verò Episcopos, probatur ex epistolis 4. aliis 5. Damasi de Chorepiscopis, & 85. sive 88. Leonis: ex quibus commentaria alia epistola compacta, & Joanni III. adscripta extat tom. 3. Concil. editionis Severini Bini; illarumque fragmenta habentur apud Gratianum in cap. quamvis 4. cum sequent. 68. dist. cap. per illicitam 39. quest. 1. cap. per illicitam 25. 1. quest. 7. cap. si Petrus 8. quest. 1. Idem probatur ex Gelasio I. epist. 9. ad Episcopos Lusana, §. nec minus; junctis Concilio Neocæsar can. 13. Nicæno 1. can. 8. Chorepiscopi presbyteri appellantur ordinari in locum 70. seniorum. Secundò idem probatur ex eo, quia illis prohibetur munia Episcopalia obire in Concilio Regensi can. 3. Hispalensi 2. can. 7. Parisiensi sub Gregorio IV. & Ludovico can. 27. Meldensi sub Sergio 2. can. 44. Metensi sub Arnulpho can. 5. epistola Montani Episcopi post Concil. Tolet. 2. in capitul. Caroli lib. 1. cap. 9. & lib. 5. cap. 268. & lib. 6. cap. 119. & 284. & lib. 7. cap. 187. cap. 310. 318. & 328. apud Pacianum serm. de baptismo, & epist. 5. ad Symmachum. Quibus auctoritatibus moti hanc sententiam tenuerunt Ayala de tradit. Eccles. 3. part. considerat. 4. Turrianus ad can. 54. Concilii Nicæni. Crespetius in summa, verbo Chorepiscopi, Lindembrog. in Glossar. eod. verbo, Vazquez 3. part. in 3. part. disput. 238. cap. 4. num. 67. Henriquez in summa lib. 10. cap. 23. §. 2. Barbof. in cap. quamvis 4. num. 6. 68. dist. & lib. 1. juris eccles. cap. 15. & 16. & de potest. Episc. part. 1. tit. 1. cap. 6. num. 22. Cironius ad tit. de offic. Archiepisc. Landtmeter. de veteri clerico lib. 2. cap. 97. §. ordinant. Morinus lib. 1. exercit. Eccles. cap. 11. Joannes Caballutius in notitia Concil. in Concil. Ancyran. 1. fol. 31. Unde in Concilio Augustano sub D. D. Gonzalez. in Decretal. Tom. V.

Paulo III. cap. 7. in princip. Græcorum Chorepiscopi comparantur nostris Archidiaconis, sive Archipresbyteris, ut apud Sigebertum in chron. anno 384. & dioceseon visitatores dicuntur in Concil. Laodic. can. 57. Vicarii Episcoporum in capitularibus Caroli lib. 7. epist. 310. & 328. & forasitici presbyteri in Concil. Brachar. 2. can. 56. post Cabassut. addit. Morin. de sacris ordin. exercit. 4. cap. 1.

In hac canonum varietate vtiorem credo sententiam eorum qui agnoverunt olim duo fuisse genera Chorepiscoporum, unum eorum, qui verè erant Episcopi in aliena diocesi commorantes absque jurisdictione Episcopali; aliud verò eorum, qui erant presbyteri tantum, tametsi utrique in vicis, & pagis curam gererent animarum, tanquam parochi, seu Vicari Episcopi constituti, propter pauperum curam, qui in agris, & villis degebant: qui propterea quasi Coepiscopi dicebantur. Concil. Nicæni. 1. can. 54. in collect. Alphonfi Pisani: quippe dictio Chore, à quo nomen Chorepiscoporum derivatur, idem significat quod Latine oppidum, seu pagum. Damalus dict. epist. 5. versic. Ad villam. Inter primos autem, & secundos magnum illud discrimen versatur, quod Chorepiscopi primà tribus Episcopis consecrabantur Concil. Antiochen. can. 10. ibi: Manus impositionem ab Episcopis susceperunt. Et cap. quamvis, in fine, 86. dist. ibi: Quamquam consecrationem habeant Pontificatus, tamen non habent apicem. Id est quamvis veri sint consecrati Episcopi, non habent diocesanam jurisdictionem. Alii autem Chorepiscopi non à tribus, sed tantum ab uno Episcopo, ut presbyteri consecrabantur. Leo Pontifex in dict. epist. 86. ibi: Omnia quoque maxima Concilia sanciunt eum non esse Episcopum; qui minus quam à tribus Episcopis auctoritate etiam Metropolitanus factus fuerit Episcopus; ideoque illos, quos Chorepiscopos vocatus, quia ab uno (ut audivimus) sunt Episcopo, Episcopos non esse, nec aliquid de Pontificali privilegio agere debere perspicuum est, quoniam si nomen non habent, quomodo officium possunt habere. Juxta quam distinctionem facile exponuntur jura suprà relata, ita ut Concilium Antiochenum, & alii canones relati pro prima sententia procedant in primis Chorepiscopis, qui verè Episcopi erant, sed quia jurisdictionem, nec diocesim habebant, ideo consentiente Episcopo ordines conferebant, dicto can. 10. Concilii Antioch. vel eo absente Concil. Hispal. dict. can. 7. ibi: Absente Pontifice. Docuerunt Balsamon, & Zonaras in dict. can. 10. Concil. Antioch. Bellarminus lib. 1. de cleric. tom. 1. contro. cap. 17. & tom. 2. lib. 1. de sacram. Ordinis, cap. 7. ad finem, Suarez de censur. disput. 11. sect. 2. num. 7. Joannes Dartis lib. 1. de Episcop. & presbyt. cap. 7. Bosquetus in notis ad Innoc. III. lib. 1. epist. 174. pag. 93. & epist. 125. pag. 70. Jurerus in notis ad Carnot. epist. 240. Cellotius lib. 4. de hierarch. cap. 17. §. final. Savarus in not. ad Sidon. lib. 7. epist. 8. Hallierius de sacris elect. 2. part. sect. 5. cap. 2. §. 2. num. 10. & in vindictis fol. 221. Gibalin. de clausur. regul. disquisit. 3. cap. 2. §. 2. num. 10. Magni Præceptores, patriæque, & Academiæ nostræ decus, Illustr. D. Franc. Ramos pro Episcopat. Lusit. propos. ult. §. 5. num. 169. D. Martinus Lopez de Hontiberos in tract. de sacram. Ordinis, tract. 3. 1. part. num. 23. P. Marcha part. 1. concord. lib. 2. cap. 153. Frances de Eccles. Cathed. cap. 1. num. 128. P. Bollo in œconom. class. 5. cap. 2. §. 4. Beyerlinch

9.
Tradi-
tur vera
senten-
tia.

in theatro, verbo Chorepiscop. Macedo de clav. Petri lib. 1. cap. 3. P. Laura in sua epit. verbo Chorepiscopus, Dartis de benef. sect. 1. cap. 2.

10. Secundò suprà traditæ assertioni opponi potest quædam subscriptio Concilii Chalcedon. part. 2. ubi subscribit quidam Noë Episcopus Cephæ Castellæ: ex qua subscriptione constat, Episcopum illum ordinatum fuisse in castello: ergo quia in vicis, & pagis possunt Episcopi ordinari. Pro cuius difficultatis solutione dicendum est, castellum in ea subscriptione significare celebre castrum aliquod, sub quo plura alia consistebant; cuius generis plura erant in Oriente. Philip. Berterius Pitha diatrib. 1. cap. 6.

11. Deinde superiori assertioni obstat textus in Concilio Sardienfi, ubi Gaudentius Episcopus dixit: *Unusquisque nostrum, qui in canali consuetus est, cum progredientem Episcopum viderit, inquirat transitum, causas videat, quo tendat agnoscat; & si quidem cum invenisset ire ad comitatum, requirat & illud, quod superius comprehensum est, nisi forte invidatus, facultas eundi permittatur. si verò propter desideria, & ambitiones ad comitatum pergat, nec in literis ejus subscribatur, nec in communem recipiatur.* Ex quibus deducitur, Episcopum in canali, & ita in vico, & loco minus populoso ordinatum fuisse, & per consequens non semper in civitatibus, & majoribus locis Episcopos constitutos fuisse. Pro cuius textus expositione sciendum est, canaliam esse publica loca, per quæ cursus publicus peragebatur, l. agentes 2. Cod. Theodos. de curiosis, ibi: *Nec verò multos esse per singulas provincias iussimus, quippe sufficit duos tantummodo curas gerere, & publicum cursum gubernare, ut licet in canalibus publicis hec necessitas excusetur, numerus tamen amplior esse non debeat.* Et l. mancipium 15. eod. Cod. de cursu publico: *ne sit cuiusquam tam insignis audacia, qui parangarias, aut paravedos in civitatibus ad canale debeat commovere, quo minus marmora privatorum vehiculis provinciarum appellentur.* Apuleius lib. 6. & 9. de Asino aureo: *notarunt Guther, lib. 3. de officis domus, cap. 15. Cujac lib. 15. observ. 18. Cironius*

lib. 2. obser. cap. 14. Unde Episcopi in canali constituti in dicto canone Concilii Sardic. dicuntur qui sedes habebant in cursu publico, via videlicet quæ equi publici dispositi erant per stationes singulas ad iter faciendum, de quibus Athanasius apolog. 2 postquam enumeravit Episcopos, qui ex Hispania, Gallia, & aliis provinciis Sardiniam convenerant, ait: *Hi qui venerunt ex canali Italia, erant Probatus, Viator.* Observarunt, & ita exposuerunt dictum canonem Cironius dicto lib. 2. observ. cap. 14. Lantdmeter. lib. 2. de veteri clerico & mon. cap. 55. I. Gothofr. in l. 2. Cod. Theodos. de cursu publico.

Tandem suprà traditæ assertioni obstat textus in canone 43. Concilii Cabilon. ubi agitur de Episcopis vagantibus sine titulo, & sede, quos PP. appellant Schorôs: unde constat non solum in pagis, & modicis oppidis, verum & sine certa sede Episcopos consecrari posse. Igitur non rectè in præsentem docetur, tantum in majoribus civitatibus Episcopos esse instituendos. Pro cuius canonis expositione jam observavit Cironius lib. 1. observ. cap. 13. olim in plerisque regionibus Episcopos ordinatos fuisse, ut adjuutores aliorum Episcoporum, ut cum hi propter varia impedimenta negotiis, & necessitatibus suarum Ecclesiarum superare non possint, illi Episcoporum officio fungentur: & ita erant Episcopi incertæ sedis, quasi adventitii, & conductitii, ut fuit sanctus Bonifacius, donec per Zachariam Papam creatus fuit Moguntia Præsul; & ipse sanctus Bonifacius ita ordinavit Episcopum Gampaldum, ut referunt in Metropoli Salisburg. tom. 2. anno 732. & plures ex eis subscriperunt in Concilio Mantifcon. 2. & de eis atq; eorū paupertate in chronico Archiep. Brementium ita legitur: *In Concilio Laterani erant à Papa consecrati Episcopi duo Angliæ, & duo Scoti; unus solo equo venerat, alter pedes.* Et Episcopi, qui tantum unam domum habebat, meminit Balsamon in can. 17. Synodi Chalced. Dicuntur autem illi Scoti, quia in Scotia eorum usus magis invaluerat, ut probat Cironius ubi suprà.

CAPUT II.

a Gregorius Petro Subdiacono Campaniæ.

Sicut in judiciis laicorum privilegia turbare non cupimus, ita eis præjudicantibus moderatâ volumus auctoritate resistere. Violentos namque laicos coercere, non contra leges est agere, sed legi ferre subsidium. Quia igitur Deus dedit generi Felicis de Orticello, præsentium satrici^b violentiam dicitur irrogasse, præfatamque rem illicitè detinere, ita ut viduitatis ejus dejectio non misericordiam provocare, sed ejus inveniatur roborare malitiam: præcipimus experientiæ tuæ, ut tam contra præfatum virum, quàm in cæteris causis, in quibus se asserit præfata femina præjudicium sustinere, nostræ ei solatium tuitionis impendas, nec à quolibet eam prægravari permittas: ne vel ea, quæ tibi, salvâ tamen æquitate mandantur, in aliqua inveniari parte negligere: vel viduis, aliisque pauperibus, dum illic auxilium non inveniunt, ex hujus itineris profligentur longinquitate dispendia.

NOTÆ.

a [Gregorius.] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 2. & reperitur textus hic in Registro epistolarum ipsius Pontificis lib. 2. indict. 11. epist. 5. ex quo restituo literam hu-

jus textus: de hoc defensore, & ejus officio nonnulla adduxi in cap. 1. de elect.

b [Violentiam.] In rebus videlicet: unde cum ipsa vidua esset, & per consequens miserabilis persona, iudex ecclesiasticus adiri poterat, juxta tradita in cap. ex litteris, de foro comper. Unde cognoscitur